

Nucli antic d'Avià

Avià

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Nucli antic d'Avià, 08610 AVIÀ
Emplaçament Al centre del municipi d'Avià i al peu del turó del Tossal.

Coordenades:

Latitud: 42.07713
Longitud: 1.82543
UTM Est (X): 402842
UTM Nord (Y): 4659007

Classificació

Número de fitxa 08011 - 1
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Conjunt arquitectònic
Estil / època: Medieval Modern Contemporani
Segle XII-XX
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: BPU. POUM Avià, DOGC 12/07/2011
Número inventari 2943 / Any 1983
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Pública
Titular: Privada: Varis propietaris. Pública: Ajuntament d'Avià. Av. Pau Casals, 22. 08610-AVIÀ
Autoria de la fitxa María del Agua Cortés Elía
Data de registre de la fitxa: dl., 15/10/2001 - 02:00

Descripció

El casc antic d'Avià es troba al centre del nucli municipal, a l'est i al peu del turó del Tossal. En ell podem distingir dues zones: la zona nord, lleugerament aturonada i que va des de la plaça del Padró fins a la carretera de Cal Rosal; i la zona sud, amb una pendent cap amunt pronunciada des de l'església de Sant Martí fins a la plaça del Padró. La zona nord és travessada per un carrer (Portal) que comença a la Plaça del Padró i que a la meitat de la seva longitud es bifurca en dos carrers (Portal i Abat Oliba). El carrer Portal segueix fins al carrer Gran Via, una de les vies d'accés al poble, lloc on es conserva un mur de pedra que podria ser part de la muralla medieval que tancava el casc antic i un arc que era una de les portes d'accés a l'Edat Mitjana. El carrer Abat Oliba segueix fins a obrir-se a la plaça Abat Oliba, lloc on hi havia el cementiri, i més tard l'antic Ajuntament i escoles, edifici actualment ocupat pel Casal de Joves, Esplai, Casal de la Gent Gran i Arxiu Municipal. Paral·lel a aquest carrer i per la part sud s'obren els carrers Catalunya i la Travessia de Padró. Les cases es situen a banda i banda dels carrers, daten majoritàriament dels segles XVII-XVIII, encara que resten poques amb elements medievals (Cal Mas Vell, Cal Gabarró) i moltes s'han reconstruït i modernitzat. Cal destacar que el nucli ha estat habitat permanentment i, per tant, que les construccions són fruit de diferents segles. Principalment les cases són de planta i, com a màxim, dos pisos, amb parets mitgeres. El nucli és lleugerament aturonat, essent el punt més elevat la plaça Abat Oliba. Al segle XVIII el nucli va créixer cap al est i cap a la zona de la plaça del Padró, on es situen algunes de les cases més característiques (Cal Mas Nou, Cal Salvans, Cal Bassacs). Actualment el seu creixement es troba aturat.

Història

L'acta de consagració de l'Església de Sant Martí (907) ja nomena el nucli: "villam nominatam Avizano" (BARAUT,1978), on el Comte Guifré feu construir l'església. Es va formar una sagrera al seu voltant i a prop del castell situat a la plaça Abat Oliba (CAMPRUBÍ,1998), aquest castell seria una torre castellera de vigilància dels camins d'accés. La primera sagrera ocupava la zona al voltant de la plaça Abat Oliba, de cal Gasolà a la plaça; a la part més elevada hi havia l'església romànica, la rectoria i el cementiri que van ser traslladats fóra del nucli al segle XVIII degut a l'augment de població. Una part de la sagrera estaria emmurallada, mentre que les parets de les cases i el tossal donarien protecció per la part est. Dues portes donaven accés: la del carrer Portal, de la que es conserva l'arc entre dues cases i que comunicava amb el camí Ral de Cardona, i una altra que conduïa a Santa Maria i als camps i vinyes del padró i que es trobaria a Cal Gasolà (APM). Aproximadament al segle XIV hi haurien unes 12 cases al nucli (CORTÉS, 1998), que va engrandir-se per la part sud cap a la plaça del Padró durant els segles XVI i XVII, i fins a l'església nova durant els segles XVIII i XIX. Al Cadastre de 1767 hi havia 56 cases repartides entre els carrers de Baix (Abat), de Dalt (Portal) i sota el carrer de Baix (Catalunya). A l'Amillament de 1862 hi havia 72 cases repartides entre els carrers Abat, Portal, Padró i de Baix. El nucli antic s'ha mantingut com a lloc de residència al llarg dels segles tal i com ho demostren els fogatges (1497, 1553), capbreus (1701), cadastres (1767) i amillaments (1862, 1886); així com documents particulars (cal Mas, Vilamarí, Santamaria); fet que es pot constatar en l'evolució d'algunes cases. En fer la pavimentació de la plaça Abat Oliba, pels volts dels anys 50, alguns veïns recorden que es van trobar restes òssies que correspondrien a l'antic cementiri que es trobava en aquest lloc, al costat de l'església. També hi ha constància de tombes antropomòrfiques en aquesta zona, de la que resta una mostra a l'antiga plaça dels Estudis, darrera de cal Gabarró.

Bibliografia

CORTÉS, M. del A. (1996). Demografia històrica d'Avià. L'Erol, núm. 52, pàgs. 39-44. Àmbit de Recerques del Berguedà.

CAMPRUBÍ, J. (1998). La funció dels Castra i la seva relació amb les Parrochiaes en el procés d'estructuració territorial Berguedà (fi del segle IX-inicis del X). II Congrés Internacional d'Història dels Pirineus. UNED de Girona.

Documentació vària de cal Mas (1321-1714), paper i pergamí. Documentació vària de la casa Vilamarí (1699-1846), paper i llibres.

ARXIU DIOCESÀ DE SOLSONA, "Capbreus de las rentas del terme de Avià al Monestir de la Abadia de Serrateix", de 1701 a 1772 (2 vols.).

CORTÉS, M. del A. (1996). Història i tradició: l'inici de la història d'Avià. Ressò de Ressò, núm. 17, pàgs. 21.23. Ajuntament d'Avià.

